

IX.

Javaink czélszerű használása.

(Egyházi beszéd.)

Amint minden ember vette az ajándékot, azonképpen sáfárkodjék abból egymásnak. 1. Pét. 4, 10.

A föld határain mindenütt Isten ^{nek} megmérhetetlen áldásával találkoznak szemeink; úgy, hogy mi is elmondhatjuk a ~~szó~~ költővel: Isten a földet bőséggel gazdagítja. S bár a föld temérdek gazdagsága, annak minden lakóira kiterjed, abból mégis minden más teremtmények felett az embernek jutott legnagyobb rész. A természet országai az ő számára tárják fel kincseiket, a föld az ő javára termi dús gyümölcseit — s mindezeket ő használja fel a maga czéljaira. A földnek e megmérhetetlen javai is mind Isten jóságának és szeretetének bizonyosságai. De sokkal inkább tanuskodnak Istennek különös kegyelméről: a szellemi és erkölcsi javak, melyeket Isten a földön egyedül az embernek ajándékozott. A gondolkozó ész, nemes szív, a szépre és jóra törekvő vágy és akarat, ezek azon magasztos tulajdonok, melyek az ember fogalmát oly nagygyá s a földön mindenekfelett valóvá teszik; melyek által nemcsak a földnek, de a végetlen világnak is polgárává lesz. Ámde ha az Isten az embert annyi áldásokkal boldogítja, ha más teremtményei felett annyi kiváltsággal ruházta fel: egyszersmind nagy és terhes kötelességeket is szabott elébe; kötelességeket önmaga, a társadalom, vallása, nemzete és az emberiség iránt Ezt teszi az alapul felvett ige: A mint minden ember vette az ajándékot, azonképpen sáfárkodjék abból egymásnak. Ugy van, k. ai. sokak és nagyok a mi kötelességeink, melyek éltünk feladatát teszik; s életünk feladata az előnkbe szabott kötelességek megismerésében és teljesítésében áll; itt van az a mező, melyen az ember megdicsőítheti magát, megszerezheti Isten és embertársai szeretetét, s szívébe a valódi boldogság s nemes önérzet égi kincseit. Nyomorult teremtményné süllyedhet az

ember, eltorzíthatja a remek alkotmányt, melyet benne Isten keze alkotott; vagy felemelkedhetik az erkölcsi nagyság dicső magassalára: a szerint, amint felismert kötelességeit elhanyagolta, vagy erejéhez képest betöltötte.

Vizsgáljuk azért, ai! e szent órában, hogy szellemi s anyagi javainkkal kapcsolatosan, melyek a mi kötelességeink; vagyis miként kell sáfárkodnunk a vett javakkal?

Legbecsesebb kincsei az embernek a lelki tehetségek. De csak akkor valódi kincsek ezek, ha érvényesítjük, felhasználjuk a jóra. Másképp elásott kincsek, melyek sem magunknak, sem másoknak nem használnak. Az emberi szellem munkásságának folyása mind az, a mi e földön szép, nagy, jeles és dicső valaha létre jött. És csak a szellemi élet magasztos terén vihetünk végbe tetteket, melyek állandóan boldogító hatásuk nem csak saját környezetünkben, hanem az egész emberiség életében. Itt kínálkozik a legszebb és legjobb alkalom maradandó becsü tettekkel bizonyítani meg, hogy örök-életre vagyunk hivatva, felhasználván a dicső előnyöket, melyekkel a világ úra minden más teremtményeitől megkülönböztetett, a gondolkodás erejét, a szív nemes hajlamát és az akarat szabadságát. Minthogy pedig ezen drága kincsek, szellemi és erkölcsi javaink, eredetileg kifejtetlenek: mindennek előtt arra kell törekednünk, hogy azokat kifejtsük, miveljük és gyarapítsuk. Mert Isten megáldott ugyan e drága javakkal, de azok csak úgy lesznek hathatós tényezői boldogságunknak, s csak akkor segíthetnek a tökély felé irányzott törekvéseinkben, ha azokat a legnagyobb szorgalommal ápoljuk és miveljük, ha magunkat a szellemiekben minél inkább erősíteni törekszünk. Az általános jóllétnek, az emberi boldogságnak — a szellemi erősödés és kifejlés nélkülözhetetlen feltétele. Kiképzett, nemes irányban fejlesztett szellem a legjobb segédeszköz az igazat megtalálni, a szépet megalkotni és a jót cselekedni. Mivelnetek kell hát a lélek tehetségeit s mivelés által gyümölcsözőkké kell tennetek. Mi nem másképp, mint szakadatlan tanulás és gyakorlás által történhetik. Tanulnunk kell mindnyájunknak, ai! Ez boldogságunk visszautasíthatatlan feltétele, erre hív a kor erősen intő szava, ezt parancsolja idvezítőnk is tanítványaihoz intézett e nagy jelentőségű mondásában: Legyetek tökéletesek, mint a ti menyei atyátok tökéletes. Tanulnunk kell most még sokkal inkább mint

valaha, midőn a szellem hatalmát a világ mindinkább elismeri, midőn népek és nemzetek ezt tűzték dicsőségök lobogójára. Tanulnunk kell, mert a tudomány, műveltség, erkölcsiség és vallásosság, a szellemi élet ezen hatalmas elemei, teszik az embert valódi emberré, a népet nagygyá és boldoggá. Szellemi tehetségeink kifejtése, a tudomány és erkölcsiségben való minél magasabbra haladás teszen képesekké minket arra: hogy az emberi élet legfenségszebb célját felfogjuk, s az ezen célhoz vezető minden kötelességeinknek világos ismeretére juthassunk. Ámde tudni még nem elég, az ismeret magában még mit sem használ, ha nem termékenyítő az életre. Fel kell használnunk hát ismereteinket; az apostol utasítása szerint, a mit tanultunk, cselekednünk kell az okat. ¹⁾ Cselekedjük tehát a melyeket tanultunk, az az: munkálkodjunk megszűnés nélkül nem csak szellemi tehetségeink kimiveléseért, hanem hogy azokat mi magunk- s embertársainkra nézve hasznosítsuk is. Küzdés nélkül nincs érdem, munka nélkül nincs igazi jutalom. Folytonos munkásságot kíván tőlünk már maga az élet ezer nemü szükségeivel; erre serkent a természet szemlélése, ezt teszi kötelességév Jézus is minden kereszténynek.

És mégis hányan vannak, kik komoly foglalkozás nélkül tétlenségben heverik el az élet drága perceit; hányan vannak, kik sopánkodás, panasz és sohajtozás között várják a munka nélküli örömet és boldogságot, nem gondolva arra, hogy az ember kötelessége nem tétlen sohajtozás, hanem küzdelem és munkálkodás? és hányan nincsenek olyanok, kik visszaélnék a hatalommal, mit az ismeret adott kezökbe s feladatuknak hiszik ostromolni mindazt, a mi szent és nemes, ha önző céljaik úgy kívánják. Hányan vannak, fájdalom, kik nem felebarátaik boldogságát, hanem éppen ezek boldogságának eltiprását forgatják elméjükben; ~~nem az igazság védelme, s az erkölcsi jó gyarapítása céljok, hanem elnyomás és jogtalanság; nem a társadalom, egyház, haza és emberiség javának munkálása, hanem ezek jóllétének és boldogságának megrövidítése, valahányszor abból magoknak hasznot remélnék. Oh az ilyenek hűtelen sáfárai Isten adományinak, nem építői, hanem rontói Isten országának. De jaj annak, ki ilyenén módon támad teremtője ellen; jaj annak, ki az urnak dolgát cselekszi csalárdul, megfizet annak az ur az ő utai szerint!~~

1) Filep 4, 9.

Forduljunk el, ai! az ily hűtelen és gonosz sáfároktól! Kívessük a szent leczké szavait s legyünk hív sáfárai a reánk bízott lelki ajándékoknak. Sáfárkodjunk azokból legelsőbbben is családunk javára. A világ mulandó javai: az emberek tömjénezése, ~~gazdagság, rang, hatalom~~, nem képesek kárpótlást nyújtani, ha házadban szerencsétlen, boldogtalan vagy. Ellenben legyen a világ bár mily mostoha irántad, kipótolja azt a családi kör, ha annak szentélyében szeretet és boldogság ölelő karjai várakoznak reád. Azért, keresztény barátom, hogy e szentélynek állandóságát biztosítsad, soha meg ne felejtkezz házad népének boldogságáról. Használd szellemi tehetségeidet gyermekeid erkölcsi hajlamainak kifejlesztésére és nemesítésére. Oh mert nem az boldogítandja őket, hogy számukra kincshalmazokat hagysz, hanem ha elméjüket és szívüket az erénynek és bölcseségnek mindennél drágább kincseivel gazdagítod. Sáfárkodj lelki tehetségeiddel legközelebbről családod érdekében; mert sok boldog család alkotja a boldog társadalmat, a boldog hazát.

Mint keresztények, hasznosítsuk szellemi tehetségeinket az anyaszentegyház javának munkálásában. (Az egyháznak, mint szellemi és erkölcsi intézménynek, az emberek erkölcsi javítása, a vallásos miveltés és felvilágosodás terjesztése lévén célja, e cél elérését elősegíteni minden keresztény embernek szent kötelessége. Mint a természetben a nap jótékony melege a növényéletre, — oly áldásteljesen hat az egyház a kebelében hirdetett szent vallással s a védszárnyai alatt levő tanintézetekkel az erkölcsi életre, a miveltés, tudomány, isteni félelem tanítása, erkölcsi természetünk nemesítése, az igazság és önbecsérzetünk megismertetése által; támasza lévén e képen a polgári államnak s kifogyhatatlan táplálója másfelől a szellemi életnek. Azért nemes és Isten előtt kedves kötelességet teljesítünk s a közjót mozdítjuk elő, midőn lelkünk és szívünk tevékenységét az egyháznak szenteljük. Ne feledjük ezt soha, ai! és így hív sáfárai leszünk a nekünk adott szellemi s erkölcsi tehetségeknek.)

Mint honpolgárok, sáfárkodjunk szellemi és erkölcsi javainkkal hazánk, nemzetünk boldogságának előmozdítására. Mind azt, mi egy hazát nagygyá, virágzóvá és boldoggá teszen, az emberi szellem hatalma alkotta s az tarthatja fenn. Ezért mondja a költő: „Szenteld, oh magyar, hazádnak kebled szebb érzelmeit.” A haza és nemzet mivelődését, haladását feltételező minden intézmé-

nyek virágzó állapotra emelése, a nyelv és irodalom mívelése, tudomány és míveltség terjesztése, szóval, a hazának szellemi élete, mind mind a honfiak nemesebb természetének fáradhatatlan munkásságától függ. És a mi legfontosabb tényezője a haza s nemzet boldogságának, a mi nélkül a haza csak tengődik és sorvadoz, s a nemzet alásülyed: a szabadság is a szellem fegyverével kivívható s állandólag csak ez által fentartható. Széles tér áll tehát nyitva minden honfi előtt, melyen szellemi munkásságával hazája boldogságát eszközölheti. Használjátok hát, ai! lelki tehetségeiteket, az ész mindenható tüzét, s a szív lángoló érzelmeit e dicső célra. Vigyétek áldozatul a lélek és szív munkásságát a haza szent oltárára. Jó erkölcs, tiszta és szilárd jellem, rendíthetetlen hűség és megtörhetetlen hazaszeretet, ezek azok a magasztos tulajdonok egy honfikebelben, melyek teremtik és megtartják a hazának és nemzetnek legdrágább kincseit: dicsőségét, szabadságát s ezekből folyó boldogságát. Fartsuk ezeket, ai! mindenkor szemeink előtt, s akkor mint jó honfiak s honleányok híven sáfárkodtunk a szellemi ajándékokkal.

Végezetre sáfárkodjunk szellemi tehetségeinkkel az egész emberiség hasznára és boldogságára. Kövessük Jézus dicső példáját, ki szerette, javította s ez által a boldogság elérésére segítette az embereket, különbség és személyválogatás nélkül. Szeressük és javítsuk mi is egymást. Szerzett ismereteinket közöljük mindenkivel, hogy mindenek gyarapodjanak és boldogittassanak általa. Arra munkálni, hogy az emberiség a józan tudományban, a vallásossággal párosult míveltségben megállapodás nélkül előre haladjon, hogy a bűn a földről mindinkább eltávolittassék, az erkölcsök javuljanak és tisztuljanak, és így Isten országa e földön az emberek között minél nagyobb és szélesebb kiterjedést vegyen; erre hatni és munkálni, mondom, minden keresztény ember hivatva van. De különösen hivatva vannak azok, kiket az isteni gondviselés mások felett kiválólag több szellemi tehetséggel áldott meg, s kiknek, ugyszólva, kezökbe tette le az emberiség szellemi életének vezérlését. Ti azért, kiknek hivatástok az emberek javítása, nevelése, használjátok fel lelki tehetségeiteket, az ész hatalmát s a szív jóságát — e szent kötelesség hű teljesítésére. A ti megbizatóstok a legszentebb megbizatóst, a ti kezetekbe a legdrágább kincs van letéve. Ti vagytok a világ világosságai. Oh világossítsátok az embereket, ne rejtsetek véka alá a gyertyát, hadd lássanak a setét-

ben tévelygök. Nektek mondja Jézus: Ugy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket s dicsőítsék mennyei atyátokat.

Használjátok hát, ai! azon a helyen, a melyre titeket az isteni gondviselés állított, szellemi tehetségeiteket istenes célokra. Hasznossá tenni életünket a tehetségekkel, melyeket Isten ajándékozott, — magunkra és másokra nézve, ez az élet feladata s ennek megoldásából származik a valódi boldogság; sáfárcodjatok Istentől nyert tehetségeitekkel a szépek, jónak és igaznak terjesztésére. Működjétek a reátok bizott kincsekkel a család, egyház, haza és emberiség szent érdekében. Tegye mindenki fáradhatatlanul a maga kötelességeit ahoz képest, kinek mennyi talentum adatott.

Ekként cselekedve, czélszerűen használjátok szellemi tehetségeiteket s hiv sáfárai lesztok azoknak. Az életben mindenütt embertársaitok áldása és szeretete kisérend titeket. S midőn eljövend ama nagy nap, melyen számot kell adnotok sáfárságtokról: nem remeg szívetek, hanem oly boldogság érzetével, melyet csak nyugodt lelkiismeret adhat, örömmel mondjátok: i m e a t y á m, a m u n k á t, m e l y e t r e á m b i z t á l, e l v é g e z t e m.

Eddig a szellemi ajándékokról szóltam, mint becsesebbekről; most ezekhez csatolom az anyagiakat is. (Előre bocsátottam amazokat azért is, mert hogy anyagi javainkkal bölcsen sáfárcodhasunk, szellemi kincsekkel: miveltséggel, tudománnyal, életbölcse-séggel kell birnunk előbb, a szellem tanítván meg bölcsen használni az anyagot. Mig egy mivelt, józan észszel, a szépre, jóra fogékony szívvvel bíró ember — magasabb erkölcsi szempontból fogva fel az anyagi javak rendeltetését — azokból a közjóra készséggel hoz áldozatot; addig a miveletlen, kiben hiányzik a szellemi emelkedettség, a vagyont talán egyedül saját testi szükségéi kielégítésére ajándékozottanak hiszi. És e téves felfogás akadályozza őt abban, hogy vagyont annak valódi rendeltetéséhez képest használja fel.)

Miután az ember testből is áll, kétségen kívül az anyagi javaknak is nagy fontosságu szerep jutott az emberiség háztartásában. (Mert valamint csak szellemi erők czélos használata által lehet az anyagi javakat megszerezni és megtartani: ugy semmivé lenne minden földi nagyság és dicsőség, a szellemnek minden nagyszerű műve, a földi javak segélye nélkül.) A szellem és anyag

~~tehát~~ egymást kiegészítik és gyámolítják. Hogy a vagyonnak veszélyes oldalai is vannak, nem lehet tagadni; de hogy okosan használva, nagy isten-áldása, az bizonyos. Áldás, ha nemes czélokra használjuk, — míg máskép a legnagyobb átokká fajulhat. Mert igaz az az állítás, hogy a gazdagság oly anyag, melyből lépcsőt csinálhatunk vagy az ég, vagy a pokol felé. Avagy nem ismertek-e emberek, kik gazdagságukban elkevélyedve, elfelejtkeznek azon kötelességeikről, melyeknek teljesítésére éppen vagyoni állásuknál fogva köteleztetnek, mert a kinek sok adatott, attól sok is kívántatik, — s a helyett, hogy a szenvedők iránt részvétet mutatnának, a szűkölködők nyomorait jótéteményekkel enyhítenék: megvetéssel nézik le szegényebb sorsu embertársaikat s hideg közönnnyel utasítják el, az éhezöket?

És valyon nincsenek-e elegenden az emberek között, kik vagyont és a befolyást, hatalmat, mit amaz kezökbe ad, embertársaik elnyomására s azok mivelődésének, az erkölcsiségben való haladásának akadályozására használják?

S míg az eként elnyomottak az őket éppen úgy, mint bárkit megillető emberi jogokról alig eszmélve, s a szellemi felvilágosultságról, miben Jézus különbség nélkül minden embert ohajt részeltetni, fogalommal sem bírva, örökös egyformaságban görnyednek az izzasztó testi munka sulya alatt: addig lelketlen elnyomóik pazar kényelemben, dús lakomák között szövik tovább önző céljaikra sötét terveiket. És a nélkül, hogy sokat kellene keresnetek, találtak az emberek között olyanokat is, kik a telhetetlenség hitvány szenvedélytől ösztönöztetve, anyagi javaikat arra használják fel, hogy embertársaikat megrabolják, s miként a koronás próféta mondja: egymást elnyeljük.¹⁾ Bizony ma is megtörténik számtalanszor, hogy a gazdag elveszi a szegénynek egyetlen bárányát. Oh az ilyenek gonoszul sáfárkodnak Isten adományival. Viszsaélnék a becses javakkal, melyeket Isten reájok bizott, hogy azokkal közhaszonra sáfárkodnának. De ne higyjétek, hogy az ilyenek is kikerüljék a bűnnek büntetését, a közvélemény átkát s lelkiismeretök mardosását.

~~(Hogy a gazdagság magában s főleg rosszul használva, az embert boldoggá nem teszi, az kétséget nem szenved. Hol nincs tiszta szív, nyugodt lelkiismeret, hol hiányzik a test egészsége: ott a földi javak bősége nem adja meg a valódi boldogságot. És józan~~

1) Zsolt. 35, 25.

ész, életbölcse ség, s feddhetetlen erkölcs hiányában, ha Croesus volnál is, kezeidből a gazdagság elrepül, mint a sas. 1)

Amde ha magokban nem elégségesek is a föld javai arra, hogy azoknak birtokosát boldoggá tegyék, az ég nemesebb ajándékival együtt célszerűen használva: a jóllétnek, boldogságnak hatalmas eszközei. Mert mondjátok csak k. ai. ! hogy a mellett, hogy az embert az életre szükséges vagyon annyi kísértettől megóvhatja, a mellett, hogy egyéb kötelességeink teljesítésére a szükség nem érzése első feltétel: szerezheth-e valami az emberi szívnek nemesebb örömet, mint a jótétemény és áldozatkészség gyakorlása? Valóban szép és boldog élete van egy oly embernek, kit az isteni gondviselés azon kedvező sorsba helyezett, hogy övéi s mások javára, a társadalom, egyház, haza és emberiség szellemi és anyagi jólétének emelésére vagyoniilag képességgel bír s ahoz jó lélekkel van megáldva. S ha irigyelni lehetne a vagyonosabbak sorsát, az egyedül azért történhetnék, hogy ők több jót tehetnek. >

Valamit szellemi tehetségeinkkel kötelesek vagyunk hatni és munkálni nem csak magunkért, hanem az egész emberiségért: szintegy az anyagi javakat sem csak egyesek hasznáért adta az Isten, hanem azért, hogy azokból embertásaink javára sáfárkodjunk s mindenre, a mi a társadalom közjavát és boldogságát előmozdítja, készséggel áldozunk. Ne feledjük hát, ai. ! hogy az anyagi áldások csak eszközök a nemes és bölcs ember birtokában. Keressük őket, de nem a fősvény szerelmével. Becsüljük meg s gyarapítsuk vagyónunkat, ha módunk van rá, nem mint a tékozló fiú; de vigyázzunk, ne is zárjuk el a világtól, mivel Isten megáldott. A vagyon oly kincs magában, melyet a rozsdá megemésztt s a lopók ellophatnak; a mi kötelességünk olyan kincseket szerezni velők magunknak, melyet sem a rozsdá meg nem emésztt, sem a lopók el nem lophatnak. A tért kimutattam fennebb, melyen vagyónunkkal is hatnunk és boldogitanunk kell. A család, egyház, nevelő intézetek, haza, az emberiség: joggal követelik mindnyájunktól, hogy kiki tehetsége szerint tegyen és áldozzon. > szegény asszony fillére épen oly becses itt, mint a gazdag ezerei. Vagyonából mindenki azt használta fel legjobban, a mivel az értelmesedést, közfelvilágosodást, az erkölcsök tisztulását, a jóllétet s megelégedést valamiképen előse-

1) Péld. 23, 5.

gitette; magának pedig elismerést, szeretetet, tiszteletet s bensőleg lelki nyugalmat s örömet szerzett.

Igy cselekszik a hív sáfár, ai! így cselekszik a jó keresztény, így az igazán felvilágosodott lelkű s nemes keblű ember. Magának él másokért, s másoknak él magáért. Az ő lelke össze van forrva vér- és hitrokonival, honfiaival, össze az egész emberséggel. Azoknak boldogsága az övé is, s midőn másokért fárad és áldozik: méltón várhatja azt a boldogságot, melyet az Úr ígért az igaz sáfároknak.

A mint minden ember vette az ajándékot: azonképen sáfárkodjék tehát abból egymásnak; és teljesedjék be Jézusnak eme mondása: Ha ezeket tudjátok, boldogok lesztek, ha cselekszitek. Ámen.

Májai István,
tanár.

X.

Nevelési igények.

(Egyházi beszéd.)

Mert kicsoda ti közületek az ember, ki az ő fiának követ adjon, ha ő tőle kenyeret kér? Máté 7, 9.

Az evangéliumi nyelv egyik kiváló szépsége, hogy a legbensőbb s leggyöngédebb viszonyt, s az ebből folyó kötelmeket egyszerű képbén, s mégis a legtalálóbb kifejezésben szokta feltárni a lélek előtt. Hisz a magasabb ihlettség nem keresi az áradozó dagályt, s az első érzés szava legelőbb kap visszhangra a megtalált szív első dobbanásában!

A felolvastam szent ige is ilyen hely. Nem igyekszik itt az evangélista áradozó s válogatott szavakban magyarázni és fejtegetni a viszonyt, mi szülő és gyermeke közt létezik, s hosszú sorban számlálni elő a kötelmeket, melyek e viszonynak úgy is természetefés következményei; csak egy egyszerű s mindennapi képet ragad ki az életből, de ebben benne van mind az, mit e viszonyról beszélni, sőt több — mind az, mit e viszonyban érezni lehet.

„Kicsoda ti közületek az ember, ki az ő fiának követ adjon, ha ő tőle kenyeret kér?” — mondhatott volna-e ennél nektek többet az evangélista, s láthatott volna-e ennél mélyebbre sziveitekbe, oh szülők? Hát nem volt-e ember, maga az evangélista is, hogy — a mint e kérdést föltevő — el ne némult volna egy percze szava, mig szeme a körülálló nők és anyák könyvével s mosolyával, a gyermekek ártatlan arcza epekedő odaadásával, s a férfiak és atyák redőző homlokával s szemek lánglövelletével találkozott? S nem hiheté egy tekintetből, hogy azok, kiknek szólott, legalább szivökkel értették szavát, midőn — végig tekintve rajtok — látta, hogy az anya még egyszer oly forrón csókolja meg, s még egyszer oly melegen szoritja keblére magzatát, s hogy az atya örömkönyeket sir, látva, miként